

Obsah

Seznam ikon	6
Úvod	7
1 Obecná sociologie	9
1.1 Existuje obecná sociologie?	9
1.2 Proč je vhodné studovat sociologické teorie?	11
2 Klasické sociologické teorie – otcové zakladatelé	13
2.1 Auguste Comte: sociální statika a dynamika	13
2.1.1 Pozitivismus	13
2.1.2 Osvícenské ideje	14
2.1.3 Statika a dynamika společnosti	15
2.1.4 Zákon tří stadií vývoje lidského ducha (lidského rozumu)	15
2.1.5 Andragogické aplikace teorie A. Comta	16
<i>Ukázka z díla: Comte o výchově a morálce .....</i>	<i>17</i>
2.2 Émile Durkheim: dělba práce a solidarita	17
2.2.1 Sociologismus	18
2.2.2 Dělba práce a společenská solidarita	18
2.2.3 Abnormální formy dělby práce	19
2.2.4 Anómie a sebevražda	21
2.2.5 Andragogické aplikace teorie É. Durkheima	23
<i>Ukázka z díla: Durkheim o společnosti a jednotlivci .....</i>	<i>23</i>
2.3 Karel Marx: nenaplněné proroctví zániku kapitalismu	24
2.3.1 Dialektický historický materialismus	24
2.3.2 Kritika kapitalismu, odcizení člověka	25
2.3.3 Kapitalistický výrobní způsob	26
2.3.4 Analýza vykořisťování: pracovní teorie hodnoty a nadhodnoty	27
2.3.5 Nenaplněné proroctví versus stále platné poznatky	28
2.3.6 Andragogické aplikace teorie K. Marxe	29
<i>Ukázka z díla: Marx o společnosti a společenské bytosti .....</i>	<i>29</i>
2.4 Max Weber: postupná racionalizace společnosti	30
2.4.1 Rozumějící sociologie	30
2.4.2 Sociální jednání	31
2.4.3 Mocenská autorita a její legitimita	32
2.4.4 Legální panství a byrokracie	33
2.4.5 Racionalismus a kapitalismus	35
2.4.6 Andragogické aplikace teorie M. Webera	37
<i>Ukázka z díla: Weber o výchově a vzdělání .....</i>	<i>38</i>
Závěrečné shrnutí	38
Kontrolní otázky	39
Knihy, ze kterých se můžete o problémech této kapitoly dozvědět více	40

3 Americké postklasické sociologické teorie	41
3.1 Strukturální funkcionalismus	42
3.1.1 Talcott Parsons: integrovaná společnost	42
3.1.1.1 Morální aspekt vázanosti ke společným hodnotám jako zdroj integrace společnosti	42
3.1.1.2 Strukturální funkcionalismus jako systémová teorie	43
3.1.1.3 Stratifikace společnosti a legitimizace ekonomických nerovností	44
3.1.1.4 Integrace: socializace, institucionalizace a sociální kontrola	45
<i>Příběh o strukturálním funkcionalismu pro Evropany I.</i>	46
3.1.2 Robert K. Merton: dezintegrovaná společnost	47
<i>Příběh o strukturálním funkcionalismu pro Evropany II.</i>	47
3.1.2.1 Morální aspekt vázanosti ke společným hodnotám jako zdroj dezintegrace společnosti	48
3.1.2.2 Rolové konflikty	50
3.1.2.3 Negativní aspekty byrokracie	51
<i>Ukázka z díla: Merton o vlivu výchovy v rodině na deviantní chování.</i>	53
3.1.3 Andragogické aplikace strukturálního funkcionalismu	53
3.2 Interakcionismus	56
3.2.1 George Herbert Mead: osobnost a sociální skupina	56
3.2.1.1 Sociální behaviorismus	56
3.2.1.2 Dvě stadia socializace	57
3.2.1.3 Self a společnost	58
3.2.2 Herbert Blumer: společnost jednajících lidí	58
3.2.2.1 Symbolický interakcionismus	58
3.2.2.2 Přidělování významů: proces interpretace	59
3.2.2.3 Blumer a revolta	60
<i>Ukázka z díla: Blumer o společnosti jednajících lidí.</i>	61
3.2.3 George Casper Homans: člověk a naučené chování	61
3.2.3.1 Teorie směny a behaviorismus	61
3.2.3.2 Konstancy lidského chování	62
3.2.3.3 Sociální učení	62
3.2.4 James Samuel Coleman: rozumná společnost	64
3.2.4.1 Teorie racionální volby	64
3.2.4.2 Sociální interakce mezi individui	64
3.2.4.3 Sociální interakce uvnitř skupiny a mezi skupinami	64
3.2.5 Andragogické aplikace interakcionismu	66
Závěrečné shrnutí	69
Kontrolní otázky	69
Knihy, ze kterých se můžete o problémech této kapitoly dozvědět více	70
4 Evropské postklasické sociologické teorie	73
4.1 Kritická teorie frankfurtské školy.	74
4.1.1 Herbert Marcuse: hledání normy spravedlivé společnosti	74
4.1.1.1 Jak by měla vypadat společnost?	75
4.1.1.2 Kdo vybuduje spravedlivou společnost?	75
4.1.2 Erich Fromm: společenský charakter člověka	76
4.1.2.1 Krach nadějí industrialismu	76
4.1.2.2 Dva způsoby existence člověka	77

<i>Ukázka z díla: Fromm o štěstí a lidských potřebách</i>	78
4.1.2.3 Podmínky pro změnu člověka: nová věda o člověku	79
4.1.3 Jürgen Habermas: nové hledání normy spravedlivé společnosti	80
4.1.3.1 Diagnóza moderní společnosti: kolonizace žitého světa	80
4.1.3.2 Žitý svět a komunikativní jednání	81
4.1.3.3 Má náš svět ještě naději?	82
4.1.4 Andragogické aplikace kritické teorie	83
4.2 Ralf Dahrendorf: hledání řádu ve světě bez opor	84
4.2.1 Třídní konflikt ve společnosti práce	84
4.2.2 Konflikt o rozdělení životních šancí ve společnosti informací	85
<i>Ukázka z díla: Dahrendorf o meritokratické společnosti vědění</i>	87
4.2.3 Andragogické aplikace Dahrendorfovy analýzy společnosti informací	88
4.3 Pierre Bourdieu: reprodukce sociálních nerovností	89
4.3.1 Teorie společnosti: model sociálního prostoru	89
4.3.2 Třídní habitusy a třídní životní styly	91
4.3.3 Vzdělávací systém	91
4.3.4 Andragogické aplikace teorie P. Bourdieua	93
4.4 Anthony Giddens: proměňující se svět	93
4.4.1 Teorie společnosti: dvojitá strukturace	93
4.4.2 Vybavenost aktéra: tři úrovně psychiky	95
4.4.3 Jak se žije v moderním světě?	96
4.4.4 Andragogické aplikace teorie A. Giddense	97
Závěrečné shrnutí	98
Kontrolní otázky	98
Knihy, ze kterých se můžete o problémech této kapitoly dozvědět více	99

Závěr	101

Doporučená literatura	103

Použitá literatura	105

Rejstřík věcný	107